

Darinka Štolfa-Stojaković

Organizacijska enota Ljubljana Zavoda SR Slovenije za šolstvo

PREIZKUS ZNANJA IZ SLOVENSKEGA JEZIKA (1)

Na območju organizacijske enote Ljubljana Zavoda SR Slovenije za šolstvo so učenci v šolskem letu 1984/85 zaradi omejitve vpisa v srednje izobraževanje opravljali preizkus znanja iz slovenskega jezika v družboslovni usmeritvi, in sicer v vzgojno-izobraževalnem programu družboslovno-jezikovna dejavnost ter v PTT prometni usmeritvi v vzgojno-izobraževalnem programu PTT promet, torej na srednji družboslovni šoli ter na PTT srednješolskem centru.

Na omenjenih šolah se učenci izobražujejo za dela in opravila na področju knjižničarstva, dokumentalistike, arhivistike, tajništva, novinarstva, prevajalstva in za poklic poštnega manipulanta in PTT prometnika.

Razumljivo in potrebno je, da učenci v družboslovno-jezikovnem programu že na začetni stopnji poznajo jezik natančneje, da čutijo odgovornejši odnos do maternega jezika, do njegovih sredstev in sestavin ter njih rabe v besedilu. Predvsem na teh temeljih bodo gradili v času izobraževanja in kasneje pri delu kvaliteto v jezikovni komunikaciji. Pri poklicu poštnega manipulanta in PTT prometnika pa je jezikovna kultura s sposobnostjo formuliranja in točnega izražanja osnovni delovni pogoj.

Seveda znanje maternega jezika ni in ne more biti prvi pogoj zgolj za napredovanje učencev v teh dveh programih, tako kot široke jezikovne kulture ne bi smela nuditi šola le tistim, ki bodo delovali pretežno na jezikovnem področju.

Pričujoči prispevek obravnava rezultate, ki so jih dosegli učenci pri preizkusu znanja v obeh omenjenih usmeritvah.

Na srednji družboslovni šoli so učenci pisali spis z naslovom *Moja domovina v vojni in miru* in 45 minut reševali 9 nalog, od katerih so 3 zajemale snov skladnje, 2 oblikoslovje, 2 stilistiko, 1 pravopis in 1 književnost.

Pri posameznih nalogah so lahko dobili naslednje število točk:

1. naloga – 4	4. naloga – 5	7. naloga – 5
2. naloga – 3	5. naloga – 5	8. naloga – 10
3. naloga – 3	6. naloga – 6	9. naloga – 10

Najvišje število točk, ki jih je posamezni učenec lahko dosegel, je bilo 50. Točke in ocene so bile v naslednjem razmerju: od 0–25 točk nezadostno (1), od 26–30 točk zadostno (2), od 31–36 točk dobro (3), od 37–43 točk prav dobro (4) in od 44–50 točk odlično (5).

V analizi je bilo upoštevanih 239 izdelkov učencev, in sicer zgolj naloge objektivnega tipa.

Zadovoljive rezultate je doseglo razmeroma veliko število učencev. Povprečno število doseženih točk je 36,2.

Glede na ocene je povprečno število doseženih točk naslednje:

ocena	število točk	povprečno število doseženih točk
– nezadostno	0–25	22,0
– zadostno	26–30	29,6

ocena	število točk	povprečno število doseženih točk
– dobro	31–36	34,5
– prav dobro	37–43	41,9
– odlično	44–50	44,8

Nezadostno ocenjenih je bilo pri preizkusu znanja 10 učencev (4,1), zadostno 25 učencev (10,4), dobro 75 učencev (31,3), prav dobro 111 učencev (46,4) in odlično 18 učencev (7,5). Od teh je nad 45 točk doseglo 11 učencev (4,6).

Porazdelitev učencev glede na doseženo skupno število točk je razvidna iz preglednice 1, iz preglednice 2 pa porazdelitev učencev glede na doseženo skupno število točk pri posamezni nalogi. Rezultati so razvrščeni v 3 skupinah, in ker so učenci dosegli razmeroma zadovoljive rezultate, skupina najboljših rezultatov zajema manjše število točk, skupina slabših rezultatov pa večje.

V preglednici 3 je prikazana skupina najboljših rezultatov (v odstotkih), doseženih pri posameznih nalogah. Tako je odstotek učencev, ki so dosegli največje število točk, najvišji pri 1. nalogi (93,3), sledijo 2. in 6. naloga (66,1–66,1), 3. naloga (55,6), 5. naloga (41,8), 7. naloga (29,7) in 8. naloga (25,5).

Najvišje rezultate je najmanj učencev doseglo pri 4. in 9. nalogi (5,4 in 4,1).

Glede na učno snov, ki so jo te naloge vsebovale, je torej najbolj zadovoljivo znanje učencev pri skladnji (analiza stavka), dosti manjše je znanje pri pretvorbah (enostavčna poved v zloženo, podredje v priredje), pri stilistiki (sprememba besednega reda v skupinah nalog).

Manj zadovoljivo znanje, če ne celo nezadovoljivo, so učenci pokazali pri stilistiki (izbira sopomenk), pri pravopisu, oblikoslovju (raba oblik – sklonov) in pri književnosti (opredelitve avtorjev in literarnozgodovinskih obdobj).

Več nam pove analiza posameznih nalog:

V 1. nalogi so učenci morali podčrtati in imenovati stavčne člene – po načelu pravilne izbire so se učenci odločali za odgovor – poved so analizirali.

Vsak pravilen odgovor je bil vreden 1 točko in iz rezultatov je razvidno, da jim ne dela posebnih težav določanje stavčnih členov.

Med sicer redkimi napakami je najpogostejša: stavčni členi so podčrtani, niso pa imenovani, zanemarljivo je število zamenjanih stavčnih členov.

V 2. nalogi je bilo treba spremeniti enostavčne povedi v zložene oziroma podčrtane člene nadomestiti z odvisnikom in le-tega poimenovati.

Učenci so morali pokazati uporabo pridobljenega znanja o osnovnih zakonitostih skladnje in vsak pravilen odgovor (2 operaciji) je bil vreden 1 točko.

Uporaba pridobljenega znanja je že dosti zahtevnejša dejavnost, kar potrjujejo rezultati 3. naloge, ki je tudi zahtevala pretvorbo: podredja je bilo treba spremeniti v priredja. Izbrati je bilo treba ustrezen veznik, ohraniti vsebinsko enakovrednost v povedih, stilistično pa jih prevrednotiti.

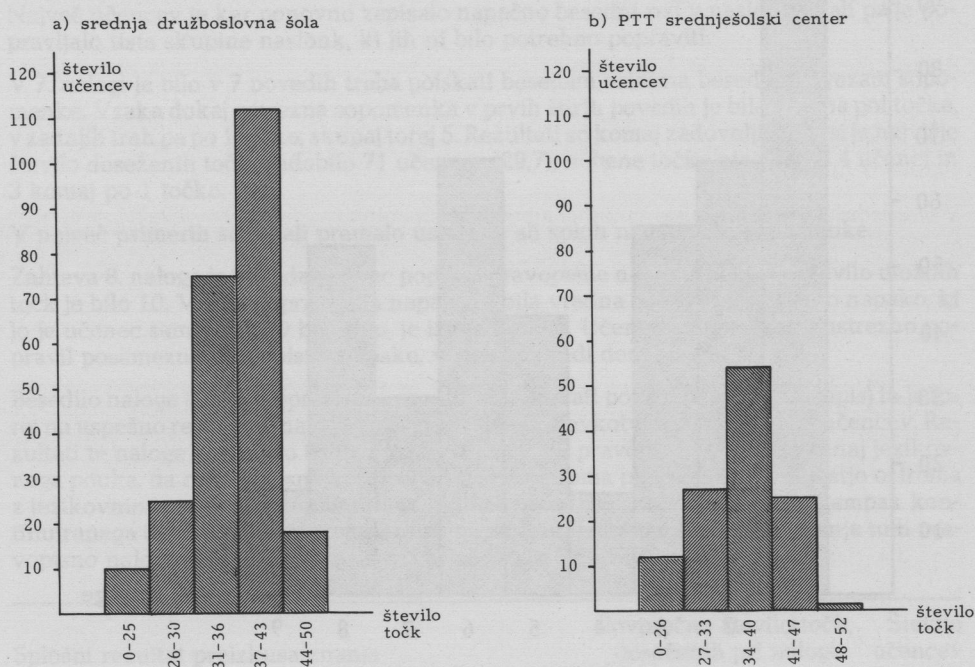
Najpogostejše so bile napake:

– zložena poved brez ločila,

- pravilno izpeljana pretvorba, oblikovani odvisniki pa ne poimenovani,
- odvisniki napačno poimenovani; pretvorba ni upoštevala vsebinske enakovrednosti povedi (od odvisnikov je sicer pravilno največkrat poimenovan vzročni).

Vsak pravilen odgovor je učencu dal 1 točko in – sodeč po rezultatih – je bila naloga dovolj težka.

Preglednica 1: Porazdelitev učencev glede na dosežene ocene in skupno število točk

Preglednica 2: Porazdelitev doseženih točk po posameznih nalogah

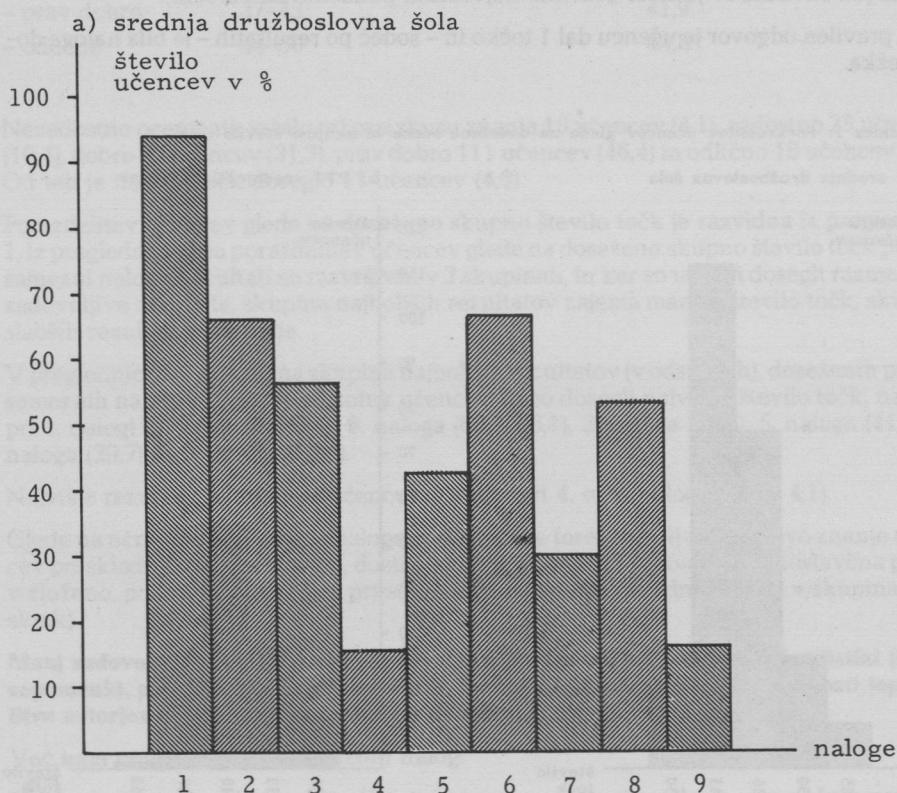
a) srednja družboslovna šola

1. naloga		2. naloga		3. naloga		4. naloga		5. naloga		6. naloga		7. naloga		8. naloga		9. naloga	
točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci
0-2	7	0-1	26	0-1	40	0-2	106	0-2	6	0-2	14	0-2	25	0-4	20	0-4	43
2,5-3	9	1,5-2	55	1,5-2	66	2,5-4	120	2,5-4	133	2,5-4	71	2,5-4	143	4,5-9	158	4,5-9	186
3,5-4	223	2,5-3	158	2,5-3	133	4,5-5	13	4,5-5	100	4,5-5	158	4,5-5	71	9,5-10	61	9,5-10	10

Od napak so najpogostejše: napačno izbran veznik, oblikovan le del podredja (in to največkrat odvisnik), veliko nedokončanih pretvorb.

Rezultati treh nalog iz skladnje nas lahko ponovno prepričajo, da v šoli daleč prevladuje analitični postopek pri obravnavi skladnje – učenci znajo razčleniti že oblikovane povedi, bistveno manjša pa je zmožnost oblikovanja zapletenejših stavčnih zvez ali pretvorb.

Preglednica 3: Porazdelitev učencev (v %) glede na najvišje doseženo število točk po posameznih nalogah

Pojasnilo: Učenci so dosegli najvišje rezultate pri 1. nalogi pri 3,5-4 točke, pri 2. in 3. nalogi pri 2,5-3 točke, 4., 5., 6. in 7. nalogi pri 4,5-5 točk ter pri 8. in 9. nalogi pri 9,5-10 točk.

Snov iz oblikovanja je zajemala 4. naloga, pri kateri je bilo treba oblikovati ustrezne sklonske oblike samostalnikom, pridevnikom in zaimkom. Vsak pravilen odgovor je bil vreden 1 točko. Rezultati so razkrili dosti primanjkljaja v znanju z oblikoslovne ravnine.

Tako je na primer najvišje število možnih točk (od 4,5-5) doseglo 13 (15,4) učencev, 1 točko (1 pravilno obliko) pa je doseglo 23 učencev (9,6). Ustrezno obliko zaimka (z ničimer) je oblikovalo 12 učencev (5,0).

Tudi 5. naloga je zajemala snov oblikoslovja: poimenovanje besednih vrst v povedi. Vsak pravilen odgovor je bil vreden pol točke, skupaj 5. Čeprav naloga ni zahtevala natančnejšega določanja, je najvišje število točk (od 4,5-5) doseglo le 100 (41,8) učencev. V primerjavi s 4. nalogo je odstotek doseženih točk višji, visok pa je tudi odstotek učencev, ki so dosegli le od 2,5-3 točke (15,0) in od 3,5-4 točke (40,5).

Če primerjamo 1. in 5. nalogo, lahko sklepamo, koliko večja pozornost je v šoli namenjena stavčni analizi, kajti poimenovanja pomena besed – dejavnosti, ki je v bistvu podlaga za upovedovanje, učenci namreč ne obvladajo v dovolj veliki meri. Sicer je bilo največ napak pri določitvi zaimka in prislova, tem sledijo zamenjava besedne vrste s stavčnim členom in nepoimenovanje števnik.

Nalogi 6 in 7 sta zajemali snov stilistike. Tako je 6. naloga zahtevala popraviti besedni red podčrtanih skupin naslonk, kjer je potrebno. Vsaka pravilna rešitev ob prvih štirih povedih je bila vredna pol točke, v zadnjih treh po 1 točko.

Največ učencev je kar ponovno zapisalo napačno besedni red v naslonkah ali pa je popravljalo tiste skupine naslonk, ki jih ni bilo potrebno popraviti.

V 7. nalogi je bilo v 7 povedih treba poiskati besedam oziroma besednim zvezam sopomenke. Vsaka dokaj ustrezna sopomenka v prvih štirih povedih je bila vredna pol točke, v zadnjih treh pa po 1 točko, skupaj torej 5. Rezultati so komaj zadovoljivi, saj si je najvišje število doseženih točk pridobilo 71 učencev (29,7), nobene točke niso dobili 4 učenci in 3 komaj po 1 točko.

V največ primerih so iskali premalo ustrezne ali sploh neustrezne sopomenke.

Zahteva 8. naloge je bila, da učenec popravi pravopisne napake. Najvišje število možnih točk je bilo 10. Vsaka popravljena napaka je bila vredna pol točke, za vsako napako, ki jo je učenec sam vnesel v besedilo, je izgubil točko. Učenec je torej lahko ustrezno popravil posamezne pravopisne napake, vendar pa tudi dodal nove.

Besedilo naloge je bilo najprej treba urediti – oblikovati povedi (stavčni pravopis) in je torej na uspešno reševanje naloge vplivala bralna in stavkotvorna sposobnost učencev. Rezultati te naloge potrjujejo trditev jezikoslovcev, da pravopis ni področje zunaj jezikovnega pouka, da obstaja tesna korelacija s pisno oziroma pravopisno spretnostjo oziroma z jezikovnim znanjem sploh in da pravopisna pismenost ni zadeva talenta, ampak kontinuiranega dela. Da so učenci s slabšim splošnim rezultatom preizkusa znanja tudi pravopisno nalogo reševali slabše, je razvidno iz naslednje primerjave:

Splošni rezultat preizkusa znanja	Povprečno število točk, doseženih pri nalogi	Število učencev
nezadostno	4,8	10
zadostno	4,7	25
dobro	4,5	75
prav dobro	8,6	111
odlično	9,4	18

Povedali smo že, da so učenci naredili največ napak pri stavčnem pravopisu, pri besednem pa pri zapisu besed – dogodki in risba.

Zapis lastnega imena ni bil vprašljiv. Tako tudi rezultati te naloge potrjujejo ugotovitve anketne raziskave mariborske pedagoške akademije o problematiki pouka slovenščine, ki je odkrila, »da pravopisna usposobljenost učencev po nekaj letih pouka večinoma ne narašča, ampak z nastopom vse večjih snovnih zahtev in problemov občutno upada.«¹

Zadnja – 9. naloga – je zajemala snov iz književnosti, k naslovu literarnega dela je bilo treba zapisati ime in priimek književnika, ki je delo napisal, in slovstveno obdobje, v ka-

¹ S. Kotnik, Problematika pravopisnega pouka in aktivnost učencev, Jezik in slovstvo 1981/82, št. 5.

terem je delo nastalo. Vsak pravilen odgovor je bil vreden pol točke, rezultati pa so bili razmeroma skromni. Najvišje število možnih točk je doseglo 38 učencev ali 15,8. Vseh 10 točk sta dosegla le 2 učenca (0,8).

Največ napak so naredili pri opredelitvi književnega obdobja. Dvajset učencev (0,8) sploh ni poskušalo opredeljevati obdobja, zanesljivo pa poznajo le romantiko in moderno. Pri navajanju avtorjevega imena jih je največ izpustilo ali napačno napisalo ime pri Potolčnem kramohu.

Učenci, ki so opravljali preizkus znanja na srednji družboslovni šoli v Ljubljani, so vsi prišli iz osnovnih šol ožjega in širšega območja Ljubljane. Na območju organizacijske enote Ljubljana se učenci lahko še na dveh šolah izobražujejo v programu družboslovno-jezikovne dejavnosti (Stična, Kočevje).

V 8. razredu osnovne šole so iz slovenskega jezika imeli ocene:

nezadostno:	–	prav dobro:	92 učencev (38,4)
zadostno:	–	odlično:	136 učencev (56,9)
dobro:	11 učencev (4,6)		

Povprečna ocena iz slovenskega jezika je bila v osnovni šoli 4,5. Pri preizkusu znanja je 239 učencev doseglo povprečno oceno 3,4.

Na preglednici 4 so razvidne ocene iz slovenskega jezika v osnovni šoli in pri preizkusu znanja.

Po Blejčevih Statističnih metodah za psihologe (Ljubljana 1959), ko je normalna porazdelitev glede na ocene nezadostno 7,0 – zadostno 24,0 – dobro 38,0 – prav dobro 24,0 in odlično 7,0, so rezultati, ki so jih učenci dosegli pri preizkusu znanja, zadovoljivi, distribucija ocen pravilna in ustrezna, čeprav dosti odstopa od ocen iz slovenskega jezika v osnovni šoli. Glede na te ocene se je krivulja doseženih rezultatov opazno pomaknila v levo. Na razlike v kriterijih ocenjevanja in na to, da se je v usmeritvah V. stopnje (kamor sodi tudi družboslovno-jezikovna usmeritev) učni uspeh v 1. letniku najbolj poslabšal, opozarjajo tudi rezultati evalvacije srednjega izobraževanja.²

(Se bo nadaljevalo)

² J. Sagadin, Po drugem reformnem šolskem letu v srednjem izobraževanju, Vzgoja in izobraževanje, 1984, št. 1–2.

pot kulturne besede in se razširijo tudi v druge jezike. Pri velelnicah, nastalih iz starih medmetov, bi sicer lahko domnevali neodvisne tvorbe v posameznih jezikih, vendar pa bi v tem primeru pričakovali več razhajanj. Tako pa nas presenetljivo visoka stopnja uje-manj med jeziki naravnost sili v sklep, da je veliko teh besedic pravzaprav starih in po-dedovanih.

Darinka Štolfa-Stojaković

Organizacijska enota Ljubljana Zavoda SR Slovenije za šolstvo

PREIZKUS ZNANJA IZ SLOVENSKEGA JEZIKA (2)

Na PTT srednješolskem centru je preizkus znanja opravljalo 120 učencev, ki so 8 nalog reševali 40 minut.

Naloge za preizkus znanja so bile sestavljene enako kot za družboslovno usmeritev, le da so bile manj zahtevne. Konkretnije so bile povezane z učno snovjo v učbenikih, od učencev so zahtevale več znanja in razumevanja, manj uporabe pridobljenih védenj.

Nalog je bilo 8 in posamezne naloge so zajemale naslednjo učno snov:

– 1., 2. in 3. naloga skladnjo, 4., 5. in 6. naloga oblikoslovje, 7. naloga stilistiko in 8. naloga pravopis.

Pri preizkusu znanja so učenci dosegli skupno 52 točk, po posameznih nalogah je bilo šte-vilo točk:

1. naloga – 2	5. naloga – 6
2. naloga – 2	6. naloga – 9
3. naloga – 5	7. naloga – 6
4. naloga – 6	8. naloga – 16

Ocene in število točk so bile v naslednjem razmerju:

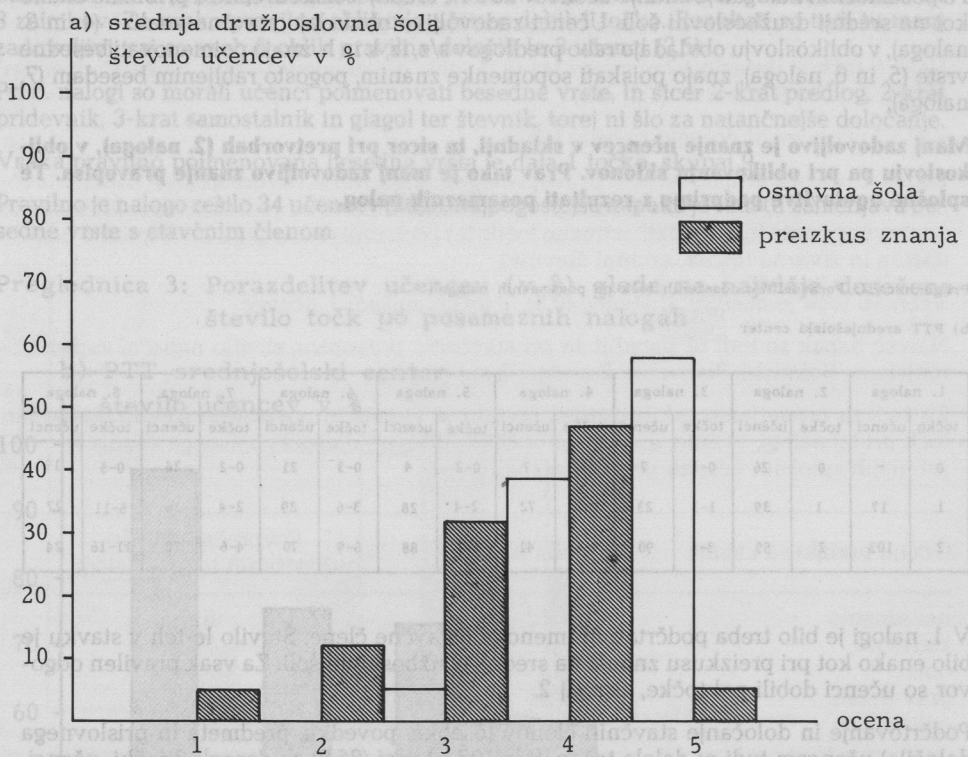
nezadostno (1)	0–26	prav dobro (4)	41–47
zadostno (2)	27–33	odlično (5)	48–52
dobro (3)	34–40		

Doseženi rezultati so bili naslednji:

nezadostno	13 (10,7) učencev
zadostno	27 (23,1) učencev
dobro	53 (43,8) učencev
prav dobro	26 (21,4) učencev
odlično	1 (0,8) učencev

Porazdelitev učencev glede na dosežene ocene je razvidna iz preglednice 1.

Preglednica 4: Porazdelitev učencev (v %) glede na oceno iz slovenskega jezika v osnovni šoli in pri preizkusu znanja

Povprečno število točk, ki so jih dosegli učenci pri preizkusu znanja, je 35,9. Glede na ocene je povprečno število doseženih točk:

Ocena	Število točk	Povprečno število doseženih točk
nezadostno	0 – 26	22,0
zadostno	27 – 33	30,1
dobro	34 – 40	36,8
prav dobro	41 – 47	43,4
odlično	48 – 52	48,0

Iz preglednice 2 je razvidna porazdelitev doseženih točk po posameznih nalogah, in sicer v 3 skupinah.

Porazdelitev učencev glede na najvišje doseženo število točk pri posameznih nalogah je razvidna iz preglednice 3.

Skupina učencev, ki so dosegli najboljše rezultate, je na PTT srednješolskem centru širša kot na srednji družboslovni šoli, saj v glavnem zajema 1 oziroma 2 točki.

Po posameznih nalogah je znanje učencev na PTT srednješolskem centru približno enako kot na srednji družboslovni šoli. Učenci zadovoljivo obvladajo stavčno analizo (1. in 3. naloga), v oblikoslovju obvladajo rabo predlogov s/z, iz, k in h, znajo poimenovati besedne vrste (5. in 6. naloga), znajo poiskati sopomenke znanim, pogosto rabljenim besedam (7. naloga).

Manj zadovoljivo je znanje učencev v skladnji, in sicer pri pretvorbah (2. naloga), v oblikoslovju pa pri oblikovanju sklonov. Prav tako je manj zadovoljivo znanje pravopisa. Te splošne ugotovitve podprimo z rezultati posameznih nalog.

Preglednica 2: Porazdelitev doseženih točk po posameznih nalogah

b) PTT srednješolski center

1. naloga		2. naloga		3. naloga		4. naloga		5. naloga		6. naloga		7. naloga		8. naloga	
točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci	točke	učenci
0	-	0	26	0-1	7	0-2	7	0-2	4	0-3	21	0-2	24	0-5	19
1	17	1	39	1-3	23	2-4	72	2-4	28	3-6	29	2-4	26	5-11	77
2	103	2	55	3-5	90	4-6	41	4-6	88	6-9	70	4-6	70	11-16	24

V 1. nalogi je bilo treba podčrtati in imenovati stavčne člene. Število le-teh v stavku je bilo enako kot pri preizkusu znanja na srednji družboslovni šoli. Za vsak pravičen odgovor so učenci dobili pol točke, skupaj 2.

Podčrtovanje in določanje stavčnih členov (osebka, povedka, predmeta in prislovnega določila) učencem tudi ni delalo težav. Kar 103 učenci (85,8) so dosegli 2 točki, učenci, ki so dosegli manj točk, so stavčne člene največkrat podčrtali, niso pa jih imenovali oziroma so jih imenovali pomanjkljivo.

Pri 2. nalogi je bilo treba enostavni povedi povezati najprej v podredje in nato še v priredje.

Vsaka pravilna rešitev je bila vredna 1 točko.

Število učencev, ki so dosegli 2 točki, je pri tej nalogi bistveno manjše kot pri 1. nalogi, in sicer je 2 točki doseglo 55 učencev (45,9).

Tako je tudi rezultat te naloge ponovno potrdil ugotovitve raziskav, ki so pokazale, da učencem veliko težav delajo vezniška razmerja.³

Tudi če računamo na to, da učencem gredo bolje od rok pretvorbe stavkov, ki so jim znani iz šole, moramo ugotoviti, da sta bili povedi v nalogi enostavni in razumljivi vsem učencem. Najpogostejše napake so bile pri izbiri prirednega oziroma podrednega veznika. Največkrat pravilno uporabljeni priredni veznik je bil in.

Pri 3. nalogi je bilo treba podčrtati odvisnike in jim določiti vrsto. Za pravilno podčrtani in določeni namerni, predmetni, vzročni, prilastkov, osebkov odvisnik so učenci dobili po

³ O. Knust-Gnamuš, Pomenska sestava povedi, PI, 1981.

1 točko. Največ napak je bilo, da so učenci odvisnike podčrtali, niso pa jih imenovali; največkrat sta bila pravilno opredeljena vzročni in prilastkov odvisnik (5,0).

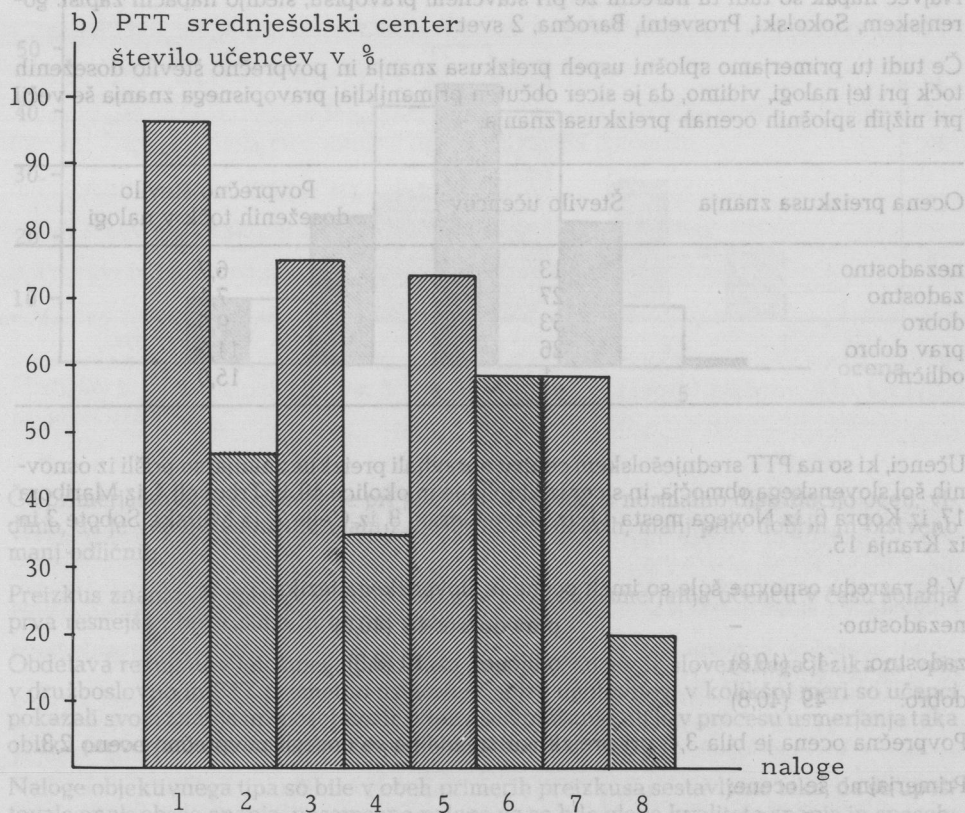
Snov oblikoslovja je zajemala 4. naloga – oblikovati pravilne sklone 3 samostalnikov in 3 zaimkov. Za vsako pravilno obliko je učenec dobil 1 točko. Rezultati so tudi tu manj zadovoljivi, saj so vseh 6 oblik pravilno določili le 3 učenci (2,5).

Pri 6. nalogi so morali učenci poimenovati besedne vrste, in sicer 2-krat predlog, 2-krat pridevnik, 3-krat samostalnik in glagol ter števnik, torej ni šlo za natančnejše določanje.

Vsaka pravilno poimenovana besedna vrsta je dala 1 točko, skupaj 9.

Pravilno je nalogo rešilo 34 učencev (28,3), najpogostejša napaka je tudi tu zamenjava besedne vrste s stavčnim členom.

Preglednica 3: Porazdelitev učencev (v %) glede na najvišje doseženo število točk po posameznih nalogah

Pojasnilo: Učenci so dosegli najvišje rezultate pri 1. in 2. nalogi pri 1-2 točkah, pri 3. nalogi pri 3-5 točkah, pri 4., 5. in 7. nalogi pri 4-6 točkah, pri 6. nalogi pri 6-9 točkah in pri 8. nalogi pri 11-16 točkah.

Naloga 7. je zajemala snov iz stilistike – besedam oziroma besednim zvezam so učenci morali dodati po 1 sopomenko. Vsaka izbrana sopomenka je bila vredna 1 točko, skupaj 6.

Besede so bile znane, pogosto rabljene v vsakdanjem jeziku. Pri korekciji so bile upoštevane vse (torej ni šlo za izločanje izrazov slenga ali žargona).

Vseh 6 točk je doseglo 50 učencev (41,6), 5 točk 20 učencev (16,6), 4 točke 15 učencev (12,5), 3 točke 9 učencev (7,5) itd.

Kar 12 učencev ni doseglo nobene točke.

Zadnja 8. naloga je bila preizkus pravopisnega znanja; učenci so dokazovali znanje stavčne in besednega pravopisa. Dosegli so lahko 16 točk, če so pravilno razdelili besedilo na stavčne enote in uporabili ustrezno ločilo ter popravili vse nepravilno zapisane besede (lastna in stvarna imena, vrstilni števniki).

Vseh 16 točk je dosegel 1 učenec (0,8), 1 točko pa tudi 1 učenec.

Največ napak so tudi tu naredili že pri stavčnem pravopisu, sledijo napačni zapisi: gorenjskem, Sokolski, Prosvetni, Baročna, 2 svet.

Če tudi tu primerjamo splošni uspeh preizkusa znanja in povprečno število doseženih točk pri tej nalogi, vidimo, da je sicer občuten primanjkljaj pravopisnega znanja še večji pri nižjih splošnih ocenah preizkusa znanja.

Ocena preizkusa znanja	Število učencev	Povprečno število doseženih točk v nalogi
nezadostno	13	6,7
zadostno	27	7,1
dobro	53	9,5
prav dobro	26	11,3
odlično	1	15,0

Učenci, ki so na PTT srednješolskem centru opravljali preizkus znanja, so prišli iz osnovnih šol slovenskega območja, in sicer iz Ljubljane in okolice 49, iz Trbovelj 4, iz Maribora 17, iz Kopra 6, iz Novega mesta 11, iz Nove Gorice 8, iz Celja 7, iz Murske Sobotne 3 in iz Kranja 15.

V 8. razredu osnovne šole so imeli ocene iz slovenskega jezika:

nezadostno: – prav dobro: 45 (40,0)
zadostno: 13 (10,8) odlično: 10 (8,3)
dobro: 49 (40,8)

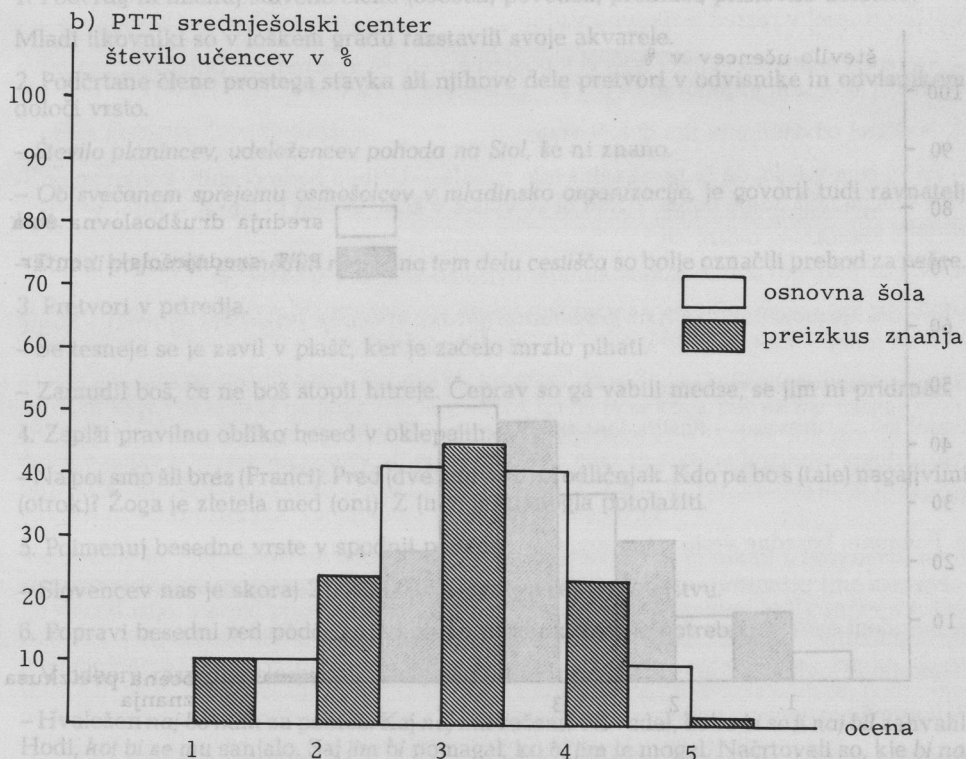
Povprečna ocena je bila 3,4; pri preizkusu znanja pa so dosegli povprečno oceno 2,3.

Primerjajmo še ocene:

nezadostno: 13 (10,8) prav dobro: 27 (22,5)
zadostno: 27 (22,5) odlično: 1 (0,8)
dobro: 52 (43,3)

Na preglednici 4 vidimo oceno iz slovenskega jezika v osnovni šoli in pri preizkusu znanja.

Preglednica 4: Porazdelitev učencev (v %) glede na oceno iz slovenskega jezika v osnovni šoli in pri preizkusu znanja

Če primerjamo ocene, dosežene pri preizkusu znanja, z normalno distribucijo ocen, vidimo, da je več nezadostnih, manj zadostnih, več dobrih, manj prav dobrih in bistveno manj odličnih.

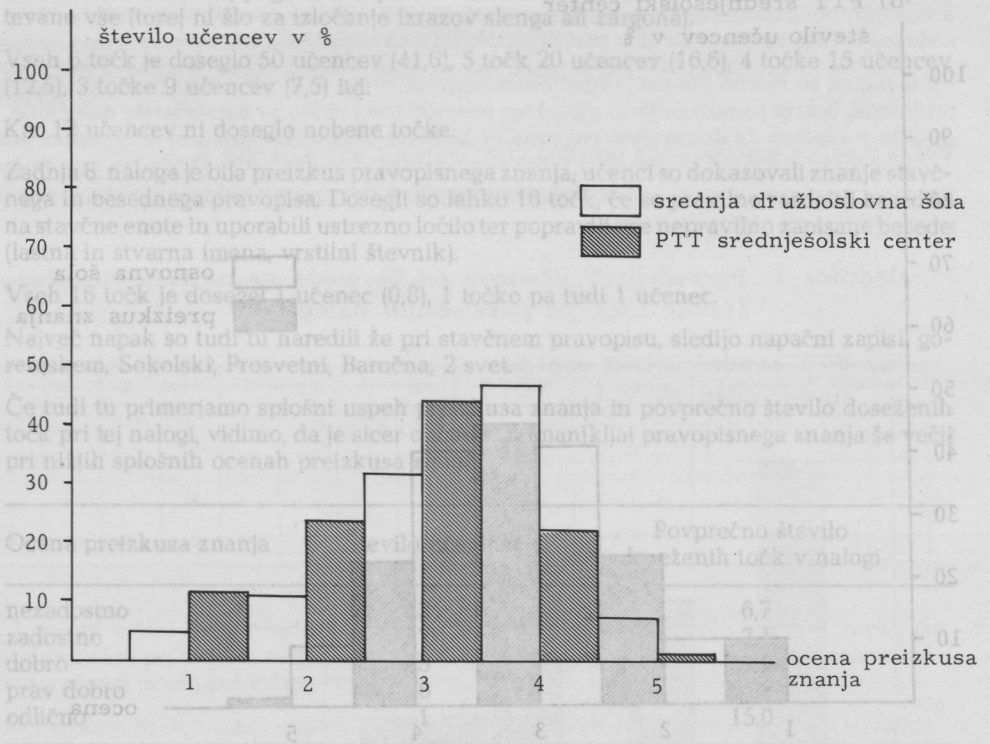
Preizkus znanja ob vpisu v srednjo šolo je v procesu usmerjanja učencu v času šolanja prva resnejša preizkušnja in hkrati prva selekcija.

Obdelava rezultatov letošnjega preizkusa znanja učencev iz slovenskega jezika za vpis v družboslovno in PTT prometno usmeritev poleg ugotovitev, v kolikšni meri so učenci pokazali svoja znanja in sposobnosti, odpira še vprašanje, ali je v procesu usmerjanja taka oblika preverjanja znanja učencev najbolj primerna.

Naloge objektivnega tipa so bile v obeh primerih preizkusa sestavljene tako, da so upoštevale enak obseg znanja, posamezne naloge pa so bile glede kvalitete znanja in sposobnosti na srednji družboslovni šoli zahtevnejše.

Od učencev so naloge zahtevale dejavnosti, ki se prevedene v vzgojno-izobraževalni smoter glasijo: učenci se usposobijo za ustno in pisno sporočanje v raznih govornih in spoznavnih položajih. Tako so torej naloge upoštevale temeljne smotre in zajele temeljne vsebine pouka slovenskega jezika v osnovni šoli.

Preglednica 5: Porazdelitev učencev (v %) glede na dosežene ocene pri preizkusu znanja

Glede na klasifikacijo smotrov so učenci v manjši meri morali dokazati uporabnost pridobljenega znanja. V večji meri so naloge zahtevale le znanje, poznavanje in razumevanje.

Pregledane naloge in izpričano znanje nam dovoljujejo nekaj posplošitev in ugotovitev:

- Naši učenci po končani osnovni šoli najbolj znajo razčleniti poved, oblikovanje nove pa je za veliko število učencev pretežka dejavnost.
- Pri jezikovnem pouku ne usvojijo dovolj dejstva, da poved nastane iz besed in da sta oblikoslovna in skladenjska ravnina v najtesnejši povezavi.
- Učenci v premajhni meri čutijo, da se pouk maternega jezika uresničuje na dveh ravneh – pisani in govorni – in da je rast jezikovnega znanja torej odvisna od vsestranskega spoznavanja pisnega besedila.

Doseženi rezultati so nam hkrati lahko kratkoročno izhodišče za nadaljnji pouk maternega jezika tako v srednji kot v osnovni šoli, daljnoročno pa predvsem spodbuda v prizadevanju za kvalitetnejši pouk vsem, ne samo učiteljem in učencem, ampak tudi sestavljavcem učnih načrtov in avtorjem učbenikov.

Besedilo naloge (družboslovna usmeritev)

- Podčrtaj in imenuj stavčne člene (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo).
Mladi likovniki so v loškem gradu razstavili svoje akvarele.
- Podčrtane člene prostega stavka ali njihove dele pretvori v odvisnike in odvisnikom določi vrsto.
 - Število planincev, udeležencev pohoda na Stol, še ni znano.
 - Ob svečanem sprejemu osmošolcev v mladinsko organizacijo, je govoril tudi ravnatelj šole.
 - Zaradi pogostnih prometnih nesreč na tem delu cestišča so bolje označili prehod za pešce.
- Pretvori v priredja.
 - Še tesneje se je zavil v plašč, ker je začelo mrzlo pihati.
 - Zamudil boš, če ne boš stopil hitreje. Čeprav so ga vabili medse, se jim ni pridružil.
- Zapiši pravilno obliko besed v oklepajih.
 - Na pot smo šli brez (Franci). Pred (dve leti) sem bil odličnjak. Kdo pa bo s (tale) nagajivimi (otrok)? Žoga je zletela med (oni). Z (nič) je ni mogla potolažiti.
- Poimenuj besedne vrste v spodnji povedi.
 - Slovencev nas je skoraj 2.000.000, od tega precej v zamejstvu.
- Popravi besedni red podčrtanih skupin naslonk, kjer je potrebno.
 - V odboru razredne skupnosti *bi naj bila tudi Mojca*.
 - Hvaležen *naj bo nam* za pomoč. Kaj *naj mu* rečem? Ni vedel, kako *bi se ji naj bil* zahvalil. Hodi, *kot bi se mu* sanjalo. Saj *jim bi* pomagal, ko *bi jim* le mogel. Načrtovali so, kje *bi naj jih* presenetili.
- Podčrtanim besedam oziroma besednim zvezam poišči po eno sopomenko.
 - Vreme *se je pokvarilo*. Zgradba snovi je *ključ* za razumevanje mnogih pojavov. Zrak sestavlja množica molekul, ki se *neprestano* gibljejo. Reaktor v Krškem je *namenjen* za dobivanje električne energije. Vesolje je bilo na *zgodnji razvojni stopnji* mnogo manjše, kot je sedaj. Pomanjkanje hrane sili številne države v modernizacijo kmetijstva. Povezovanju neuvršenih držav so posvetili v Havani posebno pozornost.
- Popravi pravopisne napake.
božidar jakac je slovenski slikar in grafik kot partizan je v rizbah in grafikah beležil dogotke NOB pretresljivo tragedijo pogorišč znamenj okupatorjevega divjanja predvsem pa je jakac odličen portretist ki je v tistih časih zabeležil številne obraze borcev in bork od maršala tita do preprostih fantov skoraj še otrok kakršen je bil kurir janezek slikarjev potični pridih je tega kurirja povzdignil v simbol vseh mladih borcev za svobodo.
- Zapiši k naslovu ime in priimek književnika, ki je delo napisal, in slovstveno obdobje, v katerem je nastalo.
 - Na klancu – Jutri gremo v napad – Krst pri Savici – Martin Krpan – Žebljarska – Ta veseli dan ali Matiček se ženi – Potolčeni kramoh – Bori – Nekoga moraš imeti rad – Krvni davek (iz romana Most na Drini).

4.2 Besedilo nalog (PTT prometna usmeritev)

1. Podčrtaj in imenuj stavčne člene (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo). – Učitelj je prinesel v razred jezikovno vadnico.

2. Enostavčni povedi najprej poveži v podredje, nato še v priredje. – Dobil sem zanimivo knjigo. Takoj sem jo prebral.

3. Podčrtaj odvisnike in jim določi vrsto.

– Prišel sem v šolo, da bi preskusil svoje znanje. – Učitelji bodo ocenili, koliko znam. – Ker sem se učil, se ne bojim. – Rad bi se vpisal v šolo, ki sem jo izbral. – Kdor se trudi, doseže cilj.

4. Napiši pravilno obliko samostalnikov oziroma zaimkov v oklepaju.

– Si videl kje moja (mati)? – Križ je z bolnimi (otrok). – Stanuje pri dobrih (človek). – Stopil je pred (ona). – Zaletel se je v (mi). – Z (nič) ni zadovoljen.

5. Vstavi ustrezne predloge.

Padel je ... drevesa. – Pošilja lepe pozdrave ... Triglava.

– Prišla sem ... vodo. – Šel je ... gozdarju. – Kolo je prislonil ... plotu. – Stopil je ... šolo.

6. Poimenuj besedne vrste v tej povedi.

– Na slovesni prireditvi v Beogradu je nastopilo 7500 mladih Jugoslovanov.

7. Besedam oziroma besednim zvezam dodaj po eno sopomenko.

– udarilo je – glava – lop – jezen – je rekel – neroden.

8. Popravi pravopisne napake.

dražgoše so prijazna vasica na prisojnem pobočju jelovice na gorenjskem pred 2 svetovno vojno so šteje 83 hiš s prosvetnim in sokolskim domom ter slovele z baročno cerkvijo sv lucije zraščten gozd sega z jelovice skoraj do vasi na drugi strani globeli v smeri proti ratitovcu stoji ponosna novakova kmetija domačija nekdanjih svobodnjakov.